

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011

Actualisering van de uitkomsten van eerder gepubliceerde kwartaalramingen is noodzakelijk, omdat na verloop van tijd de kwaliteit van de broninformatie verbetert, onder meer door een toename van de respons van de berichtgevers en het beschikbaar komen van nieuw bronmateriaal.

I Kwartaalramingen van de economische groei

Economische groei eerste kwartaal 2011

Eerste raming, 13-5-2011: 3,2 procent

Tweede raming, 24-6-2011: 2,8 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,4 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het eerste kwartaal van 2011 kwam uit op 2,8 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming met 0,4 procentpunt neerwaarts bijgesteld.

Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Nadere analyse van het bronmateriaal heeft geleid tot een neerwaartse aanpassing van de groei van de bouwnijverheid.
- Verwerking van nieuwe broninformatie heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de productie van de financiële en zakelijke dienstverlening.
- Aan de bestedingenkant zijn de aan de bouwnijverheid gerelateerde investeringen in evenredigheid bijgesteld met als gevolg dat de groei van de totale investeringen eveneens lager uitvalt dan eerder was geraamd.
- Inzet van nieuwe broninformatie heeft geleid tot een neerwaartse aanpassing van het groeicijfer van de consumptieve bestedingen door huishoudens. Het resultaat is een lichte krimp, terwijl bij de eerste raming nog een marginale groei was gemeten.
- Door het verwerken van nieuwe respons in de statistiek van de buitenlandse handel is de invoer van goederen en in mindere mate de uitvoer van goederen opwaarts aangepast. Het handelssaldo goederen valt hierdoor lager uit.
- Actuelere informatie heeft geleid tot een beduidend hogere volumegroei van zowel de invoer als uitvoer van diensten. Per saldo is het dienstensaldo neerwaarts bijgesteld, hetgeen vooral voor rekening komt van de invoer en uitvoer van royalties en licenties.

Centraal Bureau voor de Statistiek

Derde raming, 27-3-2012: 2,7 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het eerste kwartaal van 2011 kwam uit op 2,7 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de tweede raming met 0,1 procentpunt neerwaarts bijgesteld.

Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Nieuwe en geactualiseerde brongegevens bij de overheid hebben geleid tot neerwaartse aanpassingen van het intermediair verbruik, de productie en de overheidsconsumptie.
- De brongegevens over de internationale handel in goederen zijn eveneens geactualiseerd, hetgeen heeft geresulteerd in een neerwaartse aanpassing van het handelssaldo goederen

Vierde raming, 26-6-2012: 2,6 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming met 0,1 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar 2,6 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen (voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Vijfde raming, 25-6-2013: 2,5 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming met 0,1 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar 2,5 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen (nader voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Zesde raming, 25-6-2014: 3,0 procent

Bijstelling bbp-raming: +0,5 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vijfde raming is de bbp-groei bij de zesde raming met 0,5 procentpunt opwaarts bijgesteld naar 3,0 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de (gereviseerde) jaarcijfers van de nationale rekeningen (definitieve jaarraming, zie paragraaf II).

Economische groei tweede kwartaal 2011

Eerste raming, 16-8-2011: 1,5 procent

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011, 25-6-2014

Centraal Bureau voor de Statistiek

Tweede raming, 22-9-2011: 1,6 procent

Bijstelling bbp-raming: +0,1 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het tweede kwartaal van 2011 kwam uit op 1,6 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming met 0,1 procentpunt opwaarts bijgesteld.

Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Inzet van broninformatie die bij de eerste raming niet beschikbaar was, heeft geleid tot een iets grotere groei van de productie bij de industrie, de bouw en de financiële instellingen. De groei van de productie van de vervoersbedrijven is lager ten opzichte van de eerste raming.
- De opwaartse bijstellingen op de investeringen zijn vooral te herleiden naar de verwerking van nieuwe broninformatie over vliegtuigen, royalties en licenties.
- Door de inzet van nieuwe broninformatie over het reisverkeer laten de consumptieve bestedingen van huishoudens een bescheiden krimp zien, waar eerder nog sprake was van een stabiele situatie.
- Door een bijgewerkte versie van de basisgegevens van de buitenlandse handel is het handelssaldo goederen neerwaarts aangepast.
- Inzet van broninformatie die bij de eerste raming niet beschikbaar was, heeft geleid tot een opwaartse aanpassing van de invoer en uitvoer van diensten. Hierdoor valt het saldo diensten hoger uit.

Derde raming, 27-3-2012: 1,6 procent

Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het tweede kwartaal van 2011 kwam uit op 1,6 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Vierde raming, 26-6-2012: 1,4 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming met 0,2 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar 1,4 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen (voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Vijfde raming, 25-6-2013: 1,4 procent

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011, 25-6-2014

Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De vijfde raming van de economische groei in het tweede kwartaal van 2011 kwam uit op 1,4 procent. Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming ongewijzigd gebleven (nader voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Zesde raming, 25-6-2014: 2,2 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,8 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vijfde raming is de bbp-groei bij de zesde raming met 0,7 procentpunt opwaarts bijgesteld naar 2,1 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de (gereviseerde) jaarcijfers van de nationale rekeningen (definitieve jaarraming, zie paragraaf II).

Economische groei derde kwartaal 2011

Eerste raming, 15-11-2011: 1,1 procent
Tweede raming, 22-12-2011: 1,1 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het derde kwartaal van 2011 kwam uit op 1,1 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Derde raming, 27-3-2012: 1,1 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het derde kwartaal van 2011 kwam uit op 1,1 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de derde raming ongewijzigd gebleven.

Vierde raming, 26-6-2012: 0,9 procent
Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming met 0,2 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar 0,9 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen (voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Vijfde raming, 25-6-2013: 0,9 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011, 25-6-2014

Toelichting: De vijfde raming van de economische groei in het derde kwartaal van 2011 kwam uit op 0,9 procent. Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming ongewijzigd gebleven (nader voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Zesde raming, 25-6-2014: 1,6 procent

Bijstelling bbp-raming: +0,7 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vijfde raming is de bbp-groei bij de zesde raming met 0,7 procentpunt opwaarts bijgesteld naar 1,6 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de (gereviseerde) jaarcijfers van de nationale rekeningen (definitieve jaarraming, zie paragraaf II).

Economische groei vierde kwartaal 2011

Eerste raming, 15-2-2012: - 0,7 procent

Tweede raming, 27-3-2012: - 0,6 procent

Bijstelling bbp-raming: +0,1 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het vierde kwartaal van 2011 kwam uit op -0,6 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming met 0,1 procentpunt opwaarts bijgesteld.

Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Inzet van actuelere broninformatie heeft geleid tot een hogere toegevoegde waarde van de delfstoffenwinning, de industrie, de bouwnijverheid en de zakelijke dienstverlening en een lagere toegevoegde waarde van de financiële instellingen en de woningdiensten.
- De consumptieve bestedingen van gezinnen zijn neerwaarts aangepast door de inzet van actuelere cijfers over het reisverkeer. Per saldo heeft dit geen effect op de bbp groei.
- De investeringen zijn hoger dan eerder geraamd, vooral als gevolg van de opwaarts bijgestelde bouwproductie.
- Door een bijgewerkte versie van de basisgegevens van de buitenlandse handel is zowel de uitvoer als de invoer van goederen neerwaarts aangepast. Hierdoor valt het handelssaldo goederen lager uit.
- De actuelere cijfers over het reisverkeer hebben tevens geleid tot een opwaartse bijstelling van de export van diensten en een neerwaartse bijstelling van de import van diensten. De correctie op de export wordt voor een groot deel gecompenseerd door een neerwaartse bijstelling van de vervoers- en bankdiensten. De neerwaartse correctie op de invoer wordt versterkt door een

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011, 25-6-2014

neerwaartse aanpassing van de vervoers- en bankdiensten. Per saldo valt het handelssaldo diensten hoger uit.

Derde raming, 26-6-2012: -0,8 procent
Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de derde raming met 0,2 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar -0,8 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen (voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Vierde raming, 25-6-2013: - 0,9 procent
Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming met 0,1 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar -0,9 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen (nader voorlopige jaarraming, zie paragraaf II).

Vijfde raming, 25-6-2014: 0,1 procent
Bijstelling bbp-raming: +1,0 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming met 1,0 procentpunt opwaarts bijgesteld naar 0,1 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de (gereviseerde) jaarcijfers van de nationale rekeningen (definitieve jaarraming, zie paragraaf II).

II Jaarramingen van de economische groei

Economische groei 2011

Eerste raming, 15-02-2012: 1,2 procent
Tweede raming, 27-3-2012: 1,2 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: bij de publicatie van de tweede raming van het vierde kwartaal wordt de tweede jaarraming gemaakt op basis van de kwartaalramingen. Deze tweede raming van de economische groei voor 2011 komt uit op 1,2 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Derde raming, 26-6-2012: 1,0 procent

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011, 25-6-2014

Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: op basis van additionele (jaar)gegevens komt de economische groei volgens de *voorlopige jaarraming* van de nationale rekeningen 0,2 procentpunt lager uit dan de vorige raming over 2011, die nog was gebaseerd op de kwartaalramingen. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Verwerking van nieuwe of geactualiseerde broninformatie heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de productie van de bedrijfstakken post en telecom, financiële instellingen en de overheid en een opwaartse bijstelling van de handel in en verhuur van onroerend goed.
- De bijstelling van de productgebonden belastingen en subsidies levert een positieve bijdrage aan het BBP. Door het hogere intermediair verbruik bij BTW-vrijgestelde bedrijfstakken is de berekende BTW hoger dan eerder geraamd. De productgebonden belastingen op landbouwproducten blijken hoger dan eerder geraamd, terwijl de productgebonden subsidies, met name voor research, lager uitvallen.
- Aan de bestedingenkant zijn de bijstellingen gering en deze komen vrijwel geheel voor rekening van de herziening van de niveaus van het basisjaar 2009 en de verwerking van nieuwe informatie over de overheid en de financiële instellingen.

Vierde raming, 25-6-2013: 0,9 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: op basis van additionele (jaar)gegevens komt de economische groei volgens de *nader voorlopige jaarraming* van de nationale rekeningen 0,1 procentpunt lager uit dan de vorige raming over 2011. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- De inzet van nieuwe informatie resulteert per saldo in hogere investeringen. Relatief grote opwaartse aanpassingen worden gevonden bij de schepen, vliegtuigen en de bouw, terwijl de overige vervoermiddelen en de btw op grond neerwaartse correcties laten zien.
- De handelssaldi van de buitenlandse handel in goederen en diensten zijn beide neerwaarts bijgesteld. Bij de diensten kan dit grotendeels worden toegewezen aan opwaartse bijstellingen van de invoer van provisie van banken en royalty's en licenties. Bij de goederen ligt de bijstelling vooral aan de hogere invoer van aardolie en computers vergeleken met de voorgaande raming.

Vijfde raming, 25-6-2013: 1,7 procent

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2011, 25-6-2014

Bijstelling bbp-raming: +0,8 procentpunt

Toelichting: De economische groei volgens de *definitieve jaarraming* van de nationale rekeningen komt 0,8 procentpunt hoger uit dan de vorige raming over 2011. De oorzaak van deze bijstelling is tweeledig.

In de eerste plaats is een revisie van de nationale rekeningen uitgevoerd met als basisjaar 2010. Dat betekent dat concepten en definities van het systeem zijn aangepast conform de nieuwe internationale afspraken over het samenstellen van economische cijfers (ESA 2010). Daarnaast zijn methodologische veranderingen doorgevoerd, heeft er een herijking op de niveaus van bestaande bronstatistieken plaatsgevonden en zijn nieuwe bronnen volledig verwerkt in de nationale rekeningen. Dit heeft gevolgen voor de niveaus en ontwikkeling van de onderliggende variabelen en daarmee voor het bbp. Omdat in deze rapportage uitsluitend bijstellingen worden vermeld die van invloed zijn op de bbp-groei wordt hier als toelichting een voorbeeld gegeven van een aan de revisie gerelateerde bijstelling. Dit voorbeeld heeft betrekking op de aanpassing van concepten en definities van de investeringen. Vanaf 2010 zijn er nieuwe activumtypes bijgekomen zoals research en development (r&d) en wapensystemen. Zo worden uitgaven aan r&d nu als investeringen geboekt in plaats van lopende kosten (intermediair verbruik). Genoemde wijzigingen hebben geleid tot een bijstelling van zowel het niveau als de groei van de investeringen.

In de tweede plaats is de bijstelling het gevolg van de gebruikelijke verwerking van additionele (jaar)gegevens.

Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Het groeicijfer van de consumptieve bestedingen is flink opwaarts bijgesteld, waardoor de krimp van de vorige raming is omgeslagen naar een bescheiden groei. De belangrijkste oorzaak is de inzet van actuelere broninformatie. Maar ook de niveauwijzigingen van de onderliggende goederengroepen als gevolg van de revisie, waardoor deze goederengroepen in het totaal meer dan wel minder inwegen, hebben bijgedragen aan de opwaartse bijstelling.
- De neerwaartse bijstelling van de overheidsconsumptie betreft voornamelijk de uitgaven in het kader van de Zorgverzekeringswet (ZVW). Dit komt vooral door een methodewijziging in het kader van de revisie.
- Door conceptuele wijzigingen die met de revisie zijn doorgevoerd, met name de uitbreiding met activumtypes als r&d en software in eigen beheer, zijn de investeringen neerwaarts bijgesteld. Ook door de herijking op de productiestatistiek van de bouwnijverheid vallen de totale investeringen lager uit dan eerder was geraamd.

- Door de herijking op de bronstatistiek en conceptuele wijzigingen, zoals de registratie van handelsstromen die samenhangen met production abroad en veredeling, is het handelssaldo goederen flink opwaarts bijgesteld.
- Het handelssaldo diensten is flink neerwaarts bijgesteld door de herijking op de bronstatistiek en conceptuele wijzigingen. Conceptueel betreft het de registratie van handelsstromen zoals production abroad, veredeling, transitohandel, bunkering, FI-SIM, verzekeringsdiensten e.d. Per saldo zijn de bijstellingen op het handelssaldo goederen en handelssaldo diensten bbp neutraal.
- Herijking op bestaande bronnen en inzet van nieuwe bronnen hebben geleid tot opwaartse bijstellingen van de groeicijfers van de energiebedrijven, de groothandel, de holdings en concerns, de economische adviesbureaus en zorg. Neerwaartse bijstellingen zijn doorgevoerd bij de bouwnijverheid en de financiële instellingen.